

Славица Петровић Тодорова

Л

Б

Ћ

В

А

Ж

И

Ђ

Т

С

К

ЈЕЗИК И КУЛТУРА ЗАВИЧАЈА

Славица Петровић Тодорова

Језик и култура завичаја

Република Северна Македонија

Министерство за култура

Republika e Maqedonisë së Veriut

Ministria e Kulturës

Подржано од стране Министарства културе Републике Северне Македоније

Скопје, 2023.

Уредник: проф. др Наташа Чичевска Јованова

Рецензент: Соња Деловска

Лектура: аутор

Графички дизајн и техничка обрада: Теодора Деловска

Штампа: ДТУ „Страдун“ ДООЕЛ Скопје

Тираж: 500

©Сва права на издање задржава аутор. Забрањено је копирање, умножавање и објављивање делова књиге или целог издања у било каквој форми без претходне сагласности аутора.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

373.3.016:811.163.41(075.2)

ПЕТРОВИЋ Тодорова, Славица Језик и култура завичаја / Славица Петровић
Тодорова. - Скопје : С. Тодорова, 2023 (Скопје : ДТУ “Страдун”). - 68
стр. : илустр. ; 26 см

ISBN 978-608-65719-3-1

COBISS.MK-ID 59701509

Драга децо,

Језик и култура су обележје једног народа. Свако има право да негује језик и културу свог завичаја.

Кроз странице ове књиге и ви ћете се упознати са вашим коренима!

Желим вам срећан и успешан рад!

Аутор

САДРЖАЈ

Хајде да се упознамо

Ау што је школа згодна - Љубивоје Ршумовић.....	8
Ја сам ђак.....	10
Моја школска торба.....	12
Моја породица.....	14
Мој дом.....	15
Годишња доба.....	19
Испеци, па реци деци - Љубивоје Ршумовић.....	20
Лепе речи.....	22

Слово по слово - реч

Азбука српског језика.....	24
Слова.....	26
Српска азбука - ћирилица	38
Бројеви.....	42
Редни бројеви.....	43
Дани у недељи.....	44
Месеци у години.....	45
Нова година.....	46
Равнотежа - Драган Лукић.....	48
Пролећница - Јован Јовановић Змај	52
Обавештајне, упитне и и извичне реченице.....	54
Мајка - Мира Алечковић.....	56
Бајка о лабуду - Десанка Максимовић.....	58
Именице.....	60

Језик и култура Срба

Свети Сава и отац са малим дететом.....	62
Култура и традиција.....	64

ЛЕГЕНДЕ

ЗАДАТАК

РАЗГОВАРАМО О ТЕКСТУ

НАЦРТАЈ

ДОПУНИ, ПРОНАЋИ

ПОСЛОВИЦА

БРЗАЛИЦА

ПРОНАЋИ НА ИНТЕРНЕТУ

ПОСЛОВИЦА: УЧЕЊЕ НИЈЕ ЛАКО, АЛ' ДА УЧИ МОРА СВАКО.

АУ ШТО ЈЕ ШКОЛА ЗГОДНА

Ау што је школа згодна,
лечи лењост и самоћу.
Као да ми је кућа родна,
штета што не ради ноћу.

Кад нисам у својој школи,
мене моја душа боли.
Нема оне дружине
да делимо ужине.

Ау што је школа згодна,
у клупама пар до пара.
Сваки шапат, свака тајна,
једну нову љубав ствара.

Кад нисам у својој школи,
мене моја душа боли.
Нема оне с киком,
коју не дам ником.

Љубивоје Ршумовић

МАЊЕ ПОЗНАТЕ РЕЧИ

лењост - особина некога ко не воли да ради, који је спор, тром

САЗНАЈ ВИШЕ

Љубивоје Ршумовић је један од најзначајних песника за децу. Његове познате збирке песама су *Хајде да растемо*, *Ма шта ми рече*, *Још нам само але фале* и друге.

Више о овом песнику на

<https://www.biografija.org/knjizevnost/ljubivoje-rsumovic/>

Аутор фотографије: Mediја centar Beograd

РАЗГОВАРАМО О ТЕКСТУ

- Зашто аутор каже да је школа згодна?
- Шта лечи школа?
- Кад не идемо у школу, шта нам највише недостаје? Зашто?

ДОПУНИ, ПРОНАЂИ

Реци које речи недостају у следећим стиховима:

1. Ау што је школа _____	5. Сваки шапат, свака _____
2. Као да ми је _____ родна	6. Једну нову _____ ствара
3. Нема оне _____	7. Мене _____ душа боли
4. Да делимо _____	8. Нема оне с _____

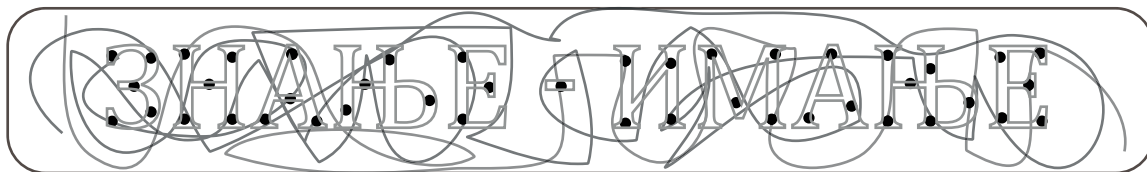

ПОСЛОВИЦА: ЗНАЊЕ ЈЕ ИМАЊЕ.

ЗАДАТАК

Обој поља у којима су тачкице. Добићеш пословицу о знању.

ЈА САМ ЂАК

МИЛИЦА И МАРКО

Милица и Марко су другови. Иду заједно у школу. Они су ђаци.

Хајде да их упознамо:

Милица: Добар дан! Ја сам Милица, ја сам девојчица, Највише волим да певам.

Марко: Здраво, другари! Ја се зовем Марко, ја сам дечак. Највише волим да пливам.

ЗАДАТАК

Препиши текст тако да ћеш уместо имена Милица и Марко, написати своје име и име свог друга/своје другарице.

Представи се!

1. Како се зовеш?
2. Јеси дечак или девојчица?
3. Шта највише волиш да радиш?

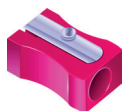

Нацртај шта највише волиш да радиш.

A large rectangular area defined by a blue dashed line, intended for a child to draw their favorite activity.

МОЈА ШКОЛСКА ТОРБА

Шта има у школској торби? Повежи!

резач

играчка

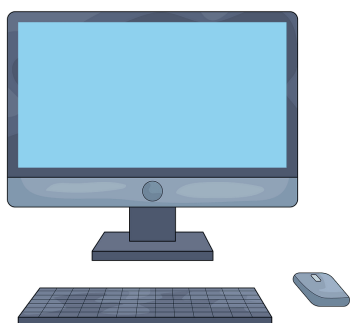
оловка

књига

чаша

компјутер

лењир

свеска

Нацртај шта још имаш у школској торби.

ЗАДАТАК

Понови речи које означавају школски прибор.

МОЈА ПОРОДИЦА

Немања вам представља своју породицу

Немања

Ово је моја мајка.

Ово је мој отац.

Они су моји родитељи.

Ово је моја сестра.

Ово је мој брат.

А са нама живе и моји бака и дека.

ЗАДАТАК

Представи своју породицу!

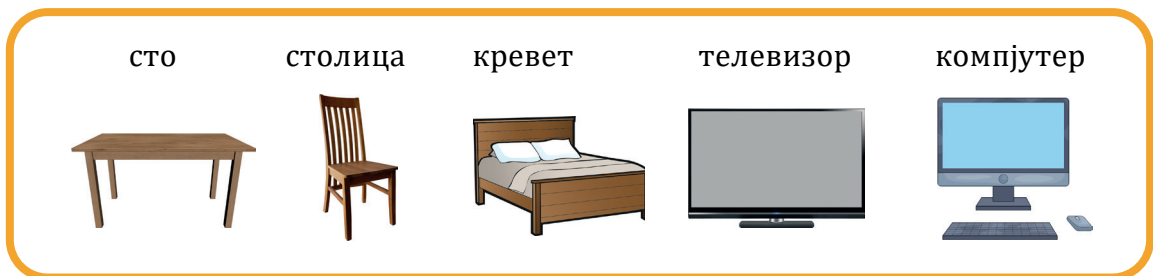
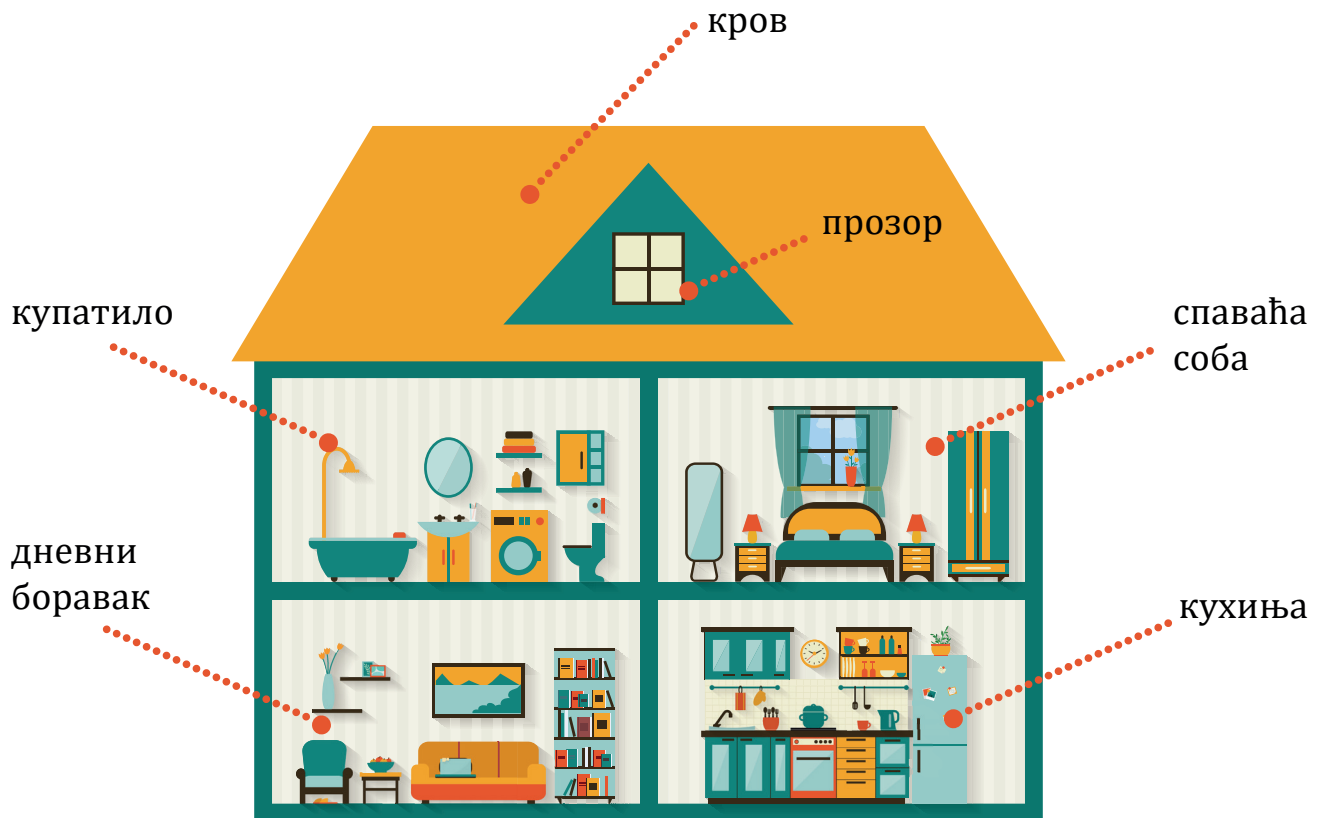
Ко још чини породицу?

Нацртај чланове твоје уже породице и напиши њихова имена.

МОЈ ДОМ

Станко живи у стану, а његова другарица Драгана у кући. Њихови домови се састоје од кухиње, спаваће собе, дневног боравка и купатила. Свака просторија има одговарајући намештај. Драгана има и велико двориште са љуљашкама.

Нацртај свој дом

ГОДИШЊА ДОБА

Изглед природе и промене у њој највише зависе од јачине којом сунце греје, односно од температуре ваздуха. Те промене називају се **ГОДИШЊА ДОБА**!

Има 4 годишња доба: **пролеће, лето, јесен, зима**.

Зима

Пада снег, хладно је.

Зимски месеци су:
децембар, јануар,
фебруар.

Пролеће

Обданица је све
дужа, а ноћи све
краће. Природа се
буди.

Пролећни месеци
су: март, април,
мај.

Јесен

Дани су хладнији, лишће
опада с дрвећа, све чешће
пада киша.

Јесењи месеци су: септембар,
октобар, новембар.

Лето

Сунце јако греје,
дани су веома
топли.

Летњи месеци су:
јун, јул, август.

ЗАДАТАК

Одговори питања:

Пада ли снег лети? Да ли је зими врућина?

Када пада лишће? Када цвета цвеће?

ЗАДАТАК

Кажи шта раде људи на сликама. Које годишње доба је представљено на сликама?

ИСПЕЦИ, ПА РЕЦИ ДЕЦИ

ПОРОДИЦА

Речи

Речи

Речима се туга лечи.
Речима се глупост спречи.

Паметне и мудре речи

Испеци

Па реци деци.

ЉУБАВ

ИСТИНА

Речима се љубав каже

Речима се звезде траже

Речи лепе, речи нове

Речи да се друг дозове.

Испеци

Па реци деци.

ОТАЏБИНА

Љубивоје Ршумовић

ПОСЛОВИЦА: ИСПЕЦИ, ПА РЕЦИ.

ЗАДАТАК

Објасни пословицу.

ЗАДАТАК

Шта се налази на сликама. Напиши. У датим ☐ добићеш решење.

☐

А

К

☐

К

С

Е

Р

☐

Е

К

И

Ћ

☐

Г

Л

А

Које смо решење добили? Напиши: _____

ПОСЛОВИЦА: Лепа реч и гвоздена врата отвара.

Реч означава **нешто** или **некога**.

ЗАДАТАК

Допуните реченице одговарајућим речима:

1. Ја се зовем _____.

2. Идем у _____.

3. У школској торби носим _____.

4. Највише волим да _____.

ЛЕПЕ РЕЧИ

ЗАДАТАК

Направите дрво лепих речи.

АЗБУКА СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Речи су састављене од слова. У српском језику важи правило:

Читај како је написано, пиши као што говориш.

За сваки глас има једно слово.

Азбука српског језика има 30 слова: **штампана** и **писана**.

Аа	<i>Аа</i>	Јј	<i>Јј</i>	Сс	<i>Сс</i>
Бб	<i>Бб</i>	Кк	<i>Кк</i>	Тт	<i>Тт</i>
Вв	<i>Вв</i>	Лл	<i>Лл</i>	Ћћ	<i>Ћћ</i>
Гг	<i>Гг</i>	Љљ	<i>Љљ</i>	Уу	<i>Уу</i>
Дд	<i>Дд</i>	Мм	<i>Мм</i>	Фф	<i>Фф</i>
Ђђ	<i>Ђђ</i>	Нн	<i>Нн</i>	Хх	<i>Хх</i>
Ее	<i>Ее</i>	Њњ	<i>Њњ</i>	Цц	<i>Цц</i>
Жж	<i>Жж</i>	Оо	<i>Оо</i>	Чч	<i>Чч</i>
Зз	<i>Зз</i>	Пп	<i>Пп</i>	џџ	<i>џџ</i>
Ии	<i>Ии</i>	Рр	<i>Рр</i>	Шш	<i>Шш</i>

Упоредите азбуку српског језика са азбуком македонског језика.

МАКЕДОНСКА АЗБУКА

Аа	Зз	Нн	Уу
Бб	Ѕѕ	Њњ	Фф
Вв	Ии	Оо	Хх
Гг	Јј	Пп	Цц
Дд	Кк	Рр	Чч
Ѓѓ	Лл	Сс	џџ
Ее	Љљ	Тт	Шш
Жж	Мм	Ќќ	

Колико слова има српска, а колико слова има македонска азбука?

Погледајте слику и пронађите слово којег нема у српској азбуци, али га има у македонској азбуци.

Која слова су различита?

СРПСКА АЗБУКА

МАКЕДОНСКА АЗБУКА

Ђђ	→	Ѓѓ
Ћћ	→	Ќќ
		Ѕѕ

СЛОВА

штампана

Aa

Ee

Oo

Mm

Ii

писана

Aa

Ee

Oo

Mm

Ii

Препиши следеће речи писаним словима:

аутобус _____ огрлица _____

ананас _____ метла _____

ексер _____ миш _____

енциклопедија _____ игла _____

оџачар _____ игло _____

ЗАДАТАК

Од следећих слова састави речи, а од речи састави реченицу:

амму _____

има _____

мЕа _____

СЛОВА

штампана

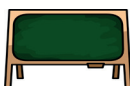
Кк

Јј

Тт

Уу

Нн

писана

Кк

Јј

Тт

Уу

Нн

Препиши следеће речи писаним словима:

компјутер_____ тигар_____

коска_____ телефон_____

јагода_____ уџбеник_____

јелен_____ удица_____

ЗАДАТАК

Од следећих речи састави реченицу. Препиши је и писаним словима.

једе Маја јагоде.

СЛОВА

штампана

Рр

Сс

Вв

Зз

Лл

писана

Рр

Сс

Вв

Зз

Лл

Препиши следеће речи писаним словима:

река _____ веверица _____

рука _____ коза _____

свеска _____ зова _____

сто _____ лисица _____

виолина _____ лимун _____

ЗАДАТАК

Прочитај следеће реченице и препиши их штампаним словима:

Ветар свира на својој виолини.

Рада има оловку.

Маја је из Велеса.

УПАМТИ!

Велико слово
пишемо на почетку
реченице.

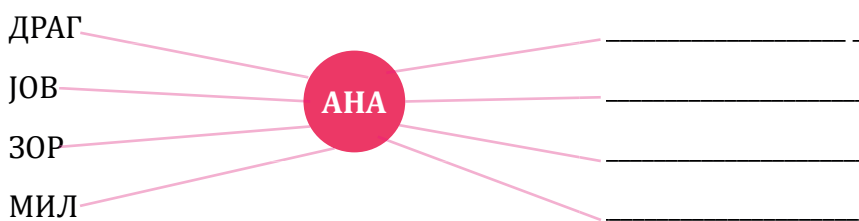
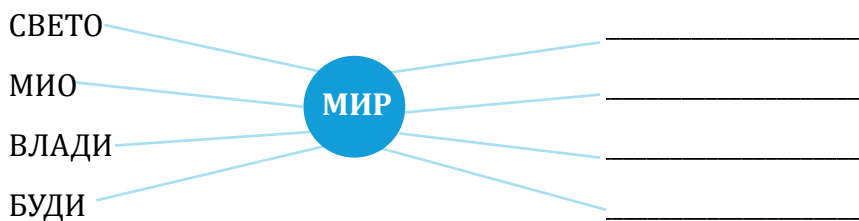
Великим почетним
словом пишемо имена
и презимена људи.

Великим почетним
словом пишемо називе
градова и држава.

ЗАДАТАК

Састави слогове и напиши имена.

БРЗАЛИЦА: Стала мала Мара на крај стара хана сама.

Кажи брзалицу три пута гласно, а затим је не гледајући напиши писаним словима.

СЛОВА

штампана

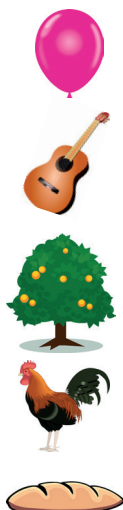
Бб

Гг

Дд

Пп

Хх

писана

Бб

Гг

Дд

Пп

Хх

Препиши следеће речи писаним словима:

банана _____ брод _____

зуб _____ пехар _____

гуска _____ топ _____

голуб _____ харфа _____

денар _____ шах _____

ЗАДАТАК

Прочитај басну.

Пас и његова сенка

Носио пас парче мяса. Пролазећи поред реке, опазио је у води своју сенку. Помислио је да је у води неки други пас.

Учини му се да је у устима оног другог пса веће парче мяса, па скочи да му га отме. При томе испусти свој комад, те му га вода однесе.

После тога пас се чудио како у исти мах несташе оба комада мяса.

Доситеј Обрадовић

САЗНАЈ ВИШЕ

Доситеј Обрадовић је био српски просветитељ и писац. Радио је на просвећивању свог народа, преводио је разна дела, међу којима су најпознатије Езопове басне, а и сам је писао басне. Цео живот и рад посветио је учењу и образовању младих и борби против незнања. Говорио је:

Учен и разуман човек свагда се учи, свагда зна да и даље мало зна.

Нема срамотнијег заната од дангубе, беспослице и лењости.

Само је добар човек срећан.

ЗАДАТАК

Одговори на питања:

1. Ко је носи парче меса?

2. Шта је пас опазио у води?

3. Шта је пас помислио кад је видео другог пса у води?

4. Шта се десило кад је скочио у води да отме комад меса другог пса?

5. Објасни како је пас остао без оба комада меса!

6. Коју људску ману има пас из басне Пас и његова сенка?

7. Исажи својим речима поуку басне!

УПАМТИ!

БАСНА је кратка прича у којој главну улогу имају животиње (понекад биљке и неживе ствари), приказане са људским особинама. Приказују се односи међу људима, изругују људске слабости и мане и дају се моралне поуке.

СЛОВА

штампана

Жж

Шш

писана

Жж

Шш

Препиши следеће речи писаним словима:

пуж _____ шамија _____

јеж _____ кош _____

ЗАДАТАК

Прочитај следећи текст и препиши га писаним словима.

Саша и Шемсудин шетају у шуми. Видели су јежа и корњачу. Пас Шарац је почео да лаје. Јеж и корњача су се сакрили. Почела је киша.

Саша, Шемсудин и пас Шарац отишли су кући.

СЛОВА

штампана

Љљ

Њњ

писана

Љљ

Њњ

Препиши следеће речи писаним словима:

виљушка _____ коњ _____

шкољка _____ дуња _____

Љубица и Сања

Нова порука

Шаље: sanja@gmail.com

Прима: milica@yahoo.com

Драга моја Љубице,

Молим те дођи код нас и донеси ми моју гитару. Заборавила сам је код тебе. Дођи да идемо у позориште.

Љуби те твоја Сања!

Пошаљи

Нова порука

Шаље: ljubica@yahoo.com

Прима: sanja@gmail.com

Драга моја Сања,

Твоја гитара је ту. Не могу да дођем, имам обавезе. Дођи ти, ићи ћемо у биоскоп.

Љуби те твоја Љубица!

Пошаљи

Одговори:

1. Које је Љубица написала поруку?
2. Шта је заборавила Љубица код Сање?
3. Зашто Сања не може да дође код Љубице?

ЗАДАТАК

Напиши поруку другу/другарици!

СЛОВА

штампана

Цц

Чч

писана

Цц

Чч

Корњача и зец

Једном давно, корњача и зец су се препирали око тога ко је од њих бржи. Договорили су се да спор реше трком. И, утврдивши стазу, започеше утрку.

Зец јурну као тане и извесно време је предњачио. Када је увидео да је далеко одмакао од корњаче, он помисли да би могао сести испод дрвета како би се одморио пре него што настави са трком. И, изваливши се, он заспа. Корњача, упорношћу, престиже зеца и прође кроз циљ као неприкосновени шампион.

Када се зец пробудио, схватио је да је поражен.

Езоп

РАЗГОВАРАМО О ТЕКСТУ

1. Ко су главни ликови у овој басни?
2. Како су одлучили да реше спор?
3. Шта карактерише корњачу у овој басни?
4. Која је порука ове басне?

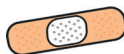
ПОСЛОВИЦА: Кад има воље, има и начина!

СЛОВА

штампана

Цц

Фф

писана

Цц

Фф

Препиши следеће речи писаним словима:

оџак _____ кофа _____

џемпер _____ фломастер _____

ЗАДАТАК

Поређај речи да би реченица била тачна:

мачор Филип има Филиповић.

је Мачор миша ухватио.

похвалио мачора је Филип.

је му телефон Зазвонио.

побегао Мачор је.

Понови где пишемо велико слово!

Напиши неколико речи који садрже слово **ц** или слово **ф**!

СЛОВА

штампана

Ћћ

Ђђ

писана

ћћ

ђђ

Препиши следеће речи писаним словима

кућа _____ лађа _____

ноћ _____ ђердан _____

Писање слова:

Ћћ

Ђђ

ћћ

ђђ

Пазите да не погрешите!

ЂЕВРЕК НИЈЕ ЏЕВРЕК

ЂОКОВИЋ НИЈЕ ЏОКОВИЧ

ЂАК НИЈЕ ЏАК

КУЋА НИЈЕ КУЧА

ЦВЕЋЕ НИЈЕ ЦВЕЧЕ

ЗАДАТАК

Учитељица је диктирала, а Сава је погрешно записао. Пронађи и исправи Савине грешке.

На Џурџевдан

На љуљашци
Џурџа пева,
Џорџе лепе
снове снева.
Доџи, Џурџо
цвече да беремо
сву лепоту да саберемо.

СРПСКА АЗБУКА - ЋИРИЛИЦА

1. Аа _____

2. Бб _____

3. Вв _____

4. Гг _____

5. Дд _____

6. Ђђ _____

7. Ее _____

8. Жж _____

9. Зз _____

10. Ии _____

11. Јј _____

12. Кк _____

13. Лл _____

14. Љљ _____

15. Мм _____

16. Нн _____

17. Њњ _____

18. Оо _____

19. Пп _____

20. Рр _____

21. Сс _____

22. Тт _____

23. Ћћ _____

24. Уу _____

25. Фф _____

26. Хх _____

27. Цц _____

28. Чч _____

29. Џџ _____

30. Шш _____

ЗАДАТАК

1. Поред штампаних слова напиши и писана слова.

2. Напиши реч од слова са редним бројем 30, 12, 18, 13, 1.

Напиши правилно следеће речи:

Т Е В Ц
[][][][]

Е Ц Н У С
[][][][][]

А Л Ц У Ц
[][][][][]

В Р Ц
[][][]

А Л Е П И Ц
[][][][][][]

Е Ц Н О В З
[][][][][][]

Ц А Б А Р В
[][][][][][]

Ц А Н О Л
[][][][][]

Ц А В А Т С А Р К
[][][][][][][][]

А Л Г И Ц
[][][][][]

Које су ти се речи допале? Нацртај.

A large rectangular area defined by a dashed blue line, intended for drawing.

ЗАДАТАК

Испричај причу према сликама.

Колико је пет и један?

Учитељ је питао малу Сару:

- Колико је пет и један?

Девојчица је ћутала, а учитељ је хтео да јој помогне:

- Замисли да сам ти дао пет зечића, а касније још једног. Колико ћеш имати зечића?

- Седам - одговорила је Сара.

- Зашто седам?

- Зато што код куће већ имам једног зечића.

Хебрејска народна прича

ЗАДАТАК

Препричај причу као да се теби то догодило. Пиши писаним словима!

Напиши бројеве који се спомињу у овој причи.

БРОЈЕВИ

1 - један

2 - два

3 - три

4 - четири

5 - пет

6 - шест

7 - седам

8 - осам

9 - девет

10 - десет

11 - једанаест

12 - дванаест

13 - тринаест

14 - четрнаест

15 - петнаест

16 - шеснаест

17 - седамнаест

18 - осамнаест

19 - деветнаест

20 - двадесет

21 - двадесет један

22- двадесет два

23 - двадесет три

30 - тридесет

40 - четрдесет

50 - педесет

60 - шездесет

70 - седамдесет

80 -осамдесет

90 - деведесет

100 - сто

КАЛЕНДАР

ЈАНУАР

		1	2	3	4
5	6	7	8	9	10
12	13	14	15	16	17
19	20	21	22	23	24
26	27	28	29	30	31

ФЕБРУАР

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

МАРТ

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

АПРИЛ

		1	2	3	4
5	6	7	8	9	10
12	13	14	15	16	17
19	20	21	22	23	24
26	27	28	29	30	

МАЈ

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ЈУН

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

ЈУЛ

		1	2	3	4
5	6	7	8	9	10
12	13	14	15	16	17
19	20	21	22	23	24
26	27	28	29	30	31

АВГУСТ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

СЕПТЕМБАР

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

ОКТОБАР

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

НОВЕМБАР

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

ДЕЦЕМБАР

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

РЕДНИ БРОЈЕВИ

Марко је пошао у **први** разред у **шестој** години. Сада, у **трећем** разреду, слави свој **девети** рођендан. Седи у **другој** клупи са Иваном.

Речи: први, шестој, трећем, девети, другој су бројеви.

Ови бројеви показују на којем се месту по реду нешто налази. Они се зову **редни бројеви**.

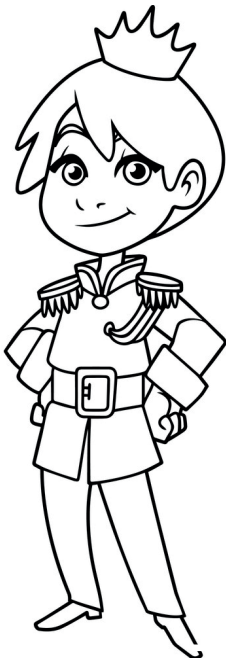
ЗАДАТАК

У одломку из „Малог принца“ пронађи све бројеве.

Основне бројеве заокружи, а редне подвуци.

Пословни човек који је живео на четвртој планети рече малом принцу:

За педесет четири године колико станујем на овој планети, узнемирили су ме само три пута. Први пут је то било пре двадесет две године, кад је неки гундељ пао богзна откуда. Правио је страшну буку и ја сам четири пута погрешно у сабирању. Други пут је то било пре једанаест година, када сам оболео од реуме. Недовољно се крећем. Немам времена да тумарам. Ја сам озбиљан човек. Трећи пут... ето сад! Рекао сам дакле пет стотина један милион...

МАЊЕ ПОЗНАТЕ РЕЧИ

гундељ - врста инсекта, мајска буба

ДАНИ У НЕДЕЉИ

Дани

Још мрак није пао с крова, стиже дан са девет слова,
зна га сваки радник, сељак, он се зове понедељак.
За њим жури, пружа корак, већ га стиже дан уторак,
погађате, није греда, за уторком иде среда.
Каже цртко, звани цртак, четврти је дан четвртак,
неком тетка, неком тетак, стиже у дан звани петак.
На шестом је месту мом, иза петка, дан субота,
седми дан је дан весела, дан за одмор, дан недеља.
Немој ником да омане и да не зна ове дане!

МАЊЕ ПОЗНАТЕ РЕЧИ

оманути - не постићи циљ

Бранко Коцкица

Послушајте песмицу на

<https://www.youtube.com/watch?v=2I8i5o0hHLO>

Разговарајте о песмици као у примеру!

Милан: О чему пева ова песмица?

Милица: Ова песмица пева о данима у недељи!

Милан: У недељи има седам дана. У српском језику они се зову: понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота и недеља.

Милица: Субота и недеља су последњи дани у недељи и зову се викенд. Тада школе не раде и већина људи одмара.

Милан: Који дан највише волиш?

Милица: Могу да погодим – ПЕТАК!

УПАМТИ!

У недељи има **7 дана**, то су: понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота, недеља.

ПОНЕДЕЉАК

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

УТОРАК

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

СРЕДА

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

РАСПОРЕД
ЧАСОВА

ЧЕТВРТАК

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ПЕТАК

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

СУБОТА

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

НЕДЕЉА

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

МЕСЕЦИ У ГОДИНИ

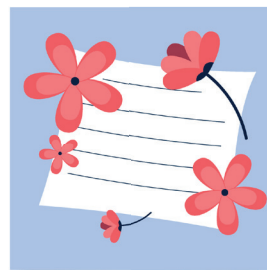
ЈАНУАР

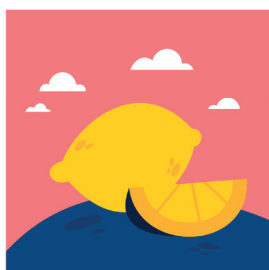
ФЕБРУАР

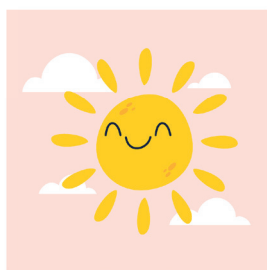
МАРТ

АПРИЛ

МАЈ

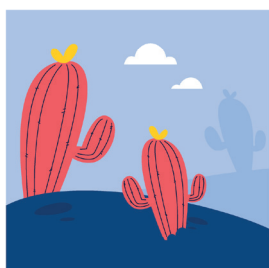
ЈУН

ЈУЛ

АВГУСТ

СЕПТЕМБАР

ОКТОБАР

НОВЕМБАР

ДЕЦЕМБАР

НОВА ГОДИНА

Пошто сте научили бројеве, хајде избројте до десет. Знате ли шта значи одбројавање?
Када одбројавамо: 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1?

Нова година

С мајком спремам поклоне,
радујем се, унапред се веселим
што ћу мојим рођацима
дарове да делим.

Насред собе јелка стоји
украсе различите
моја мајка за њу кроји.

Да их наређа све, помоћи ћу мајци
да нам соба буде лепа
као у Дизнијевој бајци.

Запеваћу песмицу замислићу жељу:
Нек Деда Мраз
и мени поклон остави
ЈЕР ЗА ДОБРУ ДЕЦУ
ОН ТАКО ПРАВИ!

Славица Петровић Тодорова

ЗАДАТАК

Испричај како ти славиш Нову годину!

Нацртај јелку и лампione.

Равнотежа

Оковала зима
вијугаву реку
у дебели лед
- да вали не теку.

Из сребрне шуме
звери веће, мање,
свако би поподне
дошле на скијање.

Клизања су жељне
али нису знале,
по леду се често
редом превртале.

Уз музику ветра,
само стари меда
играо је валцер
по поду од леда.

Видела га лија
па ће мудро јежу:
„Велика му глава
држи равнотежу“.

Драган Лукић

САЗНАЈ ВИШЕ

Драган Лукић (1928 - 2006) био је српски дечји писац. Писао је песме, приче, романи, драмске текстове, теоријске расправе о литератури, водио емисије на радију и телевизији. Уређивао је часопис „Змај“. Био је редовни учесник најзначајнијих манифестација за децу на просторима некадашње Југославије.

РАЗГОВАРАМО

- Шта је необично у овој песми?
- Ко се клиза на залеђеној реци?
- Шта је у песми смешно?
- У које годишње доба животиње клизају?

ЗАДАТАК

Писаним словима препишу строфу у којој је описана лисичина мудрост!

РАЗГОВАРАМО

1. Колико строфа има песма „Равнотежа”?
2. Колико стихова има у једној строфи?

УПАМТИ!

„Равнотежа“ је
песма.

Један ред у
песми назива
се стих.

Строфу чине
два или више
стихова.

Погледај слике и одговори:

1. Кудa идеш ти?

- Ја идем у школу.

1. Кудa идете ви?

- Ми идемо у биоскоп.

Нацртај кудa иде лекарка.

A large rectangular area defined by a dashed blue line, intended for drawing.

Повежи стрелицом

КО УЧИ?

ђак

овца

професор

КО ПЕВА?

пас

славуј

риба

ШТА ЛЕТИ?

воз

авион

аутомобил

ГДЕ ЖИВЕ ЉУДИ?

кућа

шума

море

Ја сам ђак. Моја мама је наставница. Мој тата је адвокат. **Ми смо** сложна породица. Марко, Маја и Немања су наши пријатељи. И **они су** сложна породица.

ЈАС САМ

ТИ СИ

ОН ЈЕ

ОНА ЈЕ

ОНО ЈЕ

МИ СМО

ВИ СТЕ

ОНИ СУ

ОНЕ СУ

ОНА СУ

ПРОЛЕЋНИЦА

Пчелица зујка,
Ветрић лахори,
Поток у гори
Гласно жубори;
Лоза се вије,
У роси мије,
Птичице поје
Песмице своје;
Шумица иста
Помало листа,
Све се понавља:
Пролеће се јавља.
А жарко сунце
Злати врхунце
Фрушке нам горе
Осветком зоре;
Зирнеш ли куд,
Лепота свуд.
Све се понавља:
Пролеће с' јавља.

Тамо у трави
Зумбул се плави:
Ту у забави Вредни су мрави;
И цврчак цврчи,
Травицом трчи,
Те тако слави
Живот нарави;
Лептирак шари
Цвећем летари.
И све што гмиже
Живље се диже;
Све се понавља:
Пролеће с' јавља.
Где деце мале
Где се у гају
У загрљају
Љубе и шале!
Благо тој деци –
- То је пролеће
Блажене среће.

Јован Јовановић – Змај

МАЊЕ ПОЗНАТЕ РЕЧИ

зирнути - бацити поглед, погледати

нарав - људска природа

шар, шара, шаро - шарен, шарена, шарено

летарити - изводити крате летове, летети тамо-амо

блажен, блажена, блажено - који је испуњен осећањем среће

Фрушка гора - планина у Војводини

освит - време пре излазак сунца

гај - шумица

лахори - благо пријатно дува

жарко - вруће, јако топло

Реч **пролећница** не постоји у српском језику. Њу је за ову песму смислио песник Јован Јовановић Змај. Како ти разумеш значење ове речи?

Предложи друг наслов за ову песму!

Одговори:

Које се животиње помињу у овој песми?

Шта раде деца у пролеће?

САЗНАЈ ВИШЕ

Јован Јовановић – Змај је један од наших најпознатијих песника који пише песме за децу. Рођен је у Новом Саду. Живео је у Сремској Каменици, где се и данас налази његова кућа која је претворена у музеј. По занимању је био лекар. Децу је нарочито волео и посветио им је велики број песама, међу којима и „Пачија школа“, „Ала је леп овај свет“, „Деда и унук“ и друге.

ОБАВЕШТАЈНЕ, УПИТНЕ И УЗВИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Обавештајне реченице	Упитне реченице	Узвичне реченице
▪ Пчелица зујка. Пчелица не зујка. ▪ Ветрић лахори. Ветрић не лахори. ▪ Поток жубори. Поток не жубори. ▪ Птичице поје. Птичице не поје. ▪ Сунце злати врхунце Фрушке горе.	▪ Ко зујка? Зујка ли пчелица? ▪ Ко лахори? Лахори ли ветрић? ▪ Шта ради поток? Жубори ли поток? ▪ Шта раде птичице? Да ли птичице поје? ▪ На којој планини сунце злати врхунце? Да ли сунце злати врхове Фрушке горе?	• Пчелица зујка! • Ветрић лахори! • Поток жубори! • Птичице поје! • Сунце злати врхунце Фрушке горе!

Упамтите!

Реченице којима се неко обавештава о некоме или нечему, називају се **ОБАВЕШТАЈНЕ РЕЧЕНИЦЕ**. На крају обавештајних реченица стоји **тачка**.

Реченице којима се нешто пита, називају се **УПИТНЕ РЕЧЕНИЦЕ**. На крају упитне реченице пишемо **упитник**.

Реченице којима се изражава неко осећање или усхићење, називају се **УЗВИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ**. На крају узвичне реченице пишемо **узвичник**.

ЗАДАТАК

У следећем тексту, обавештајну реченицу подвуци црвеном бојицом; упитну плавом бојицом; узвичну зеленом бојицом.

Наставница: Саша, ти касниш!

Саша: Опростите, наставнице, нећу више.

Наставница: Да чујем, где си био?

Саша: Да купим књигу.

ЗАДАТАК

1. Напишите три обавештајне реченице.

2. Напишите три упитне реченице.

3. Напишите три узвичне реченице

МАЈКА

Од тол'ко лепих, најлепших речи,
да се исприча сто једна бајка,
ниједна није толико лепа,
толико нежна, као реч мајка.

Њене ме руке најлепше грле
и брижне нада мном увек стрепе;
зовнем ли само, мени хрле
мамине руке меке и лепе...

Мамине руке косу ми сплићу,
њена ме љубав на пут спрема,
када порастем, као мама бићу,
нико као она лепе руке нема.

Мамине очи ме увек прате,-
те очи добре нада мном бдију,
кад оду, једва чекам да се врате,
оне за мене увек осмех крију.

Као у бајци која се воли
смех се детињства меко засребри...
Кад мене боли, и њу заболи,
и зато хвала, мајко, теби!

Зато од тол'ко најлепших речи,
да се исприча сто једна бајка,
једна је од свих за мене лепша,
једна је од њих само реч мајка.

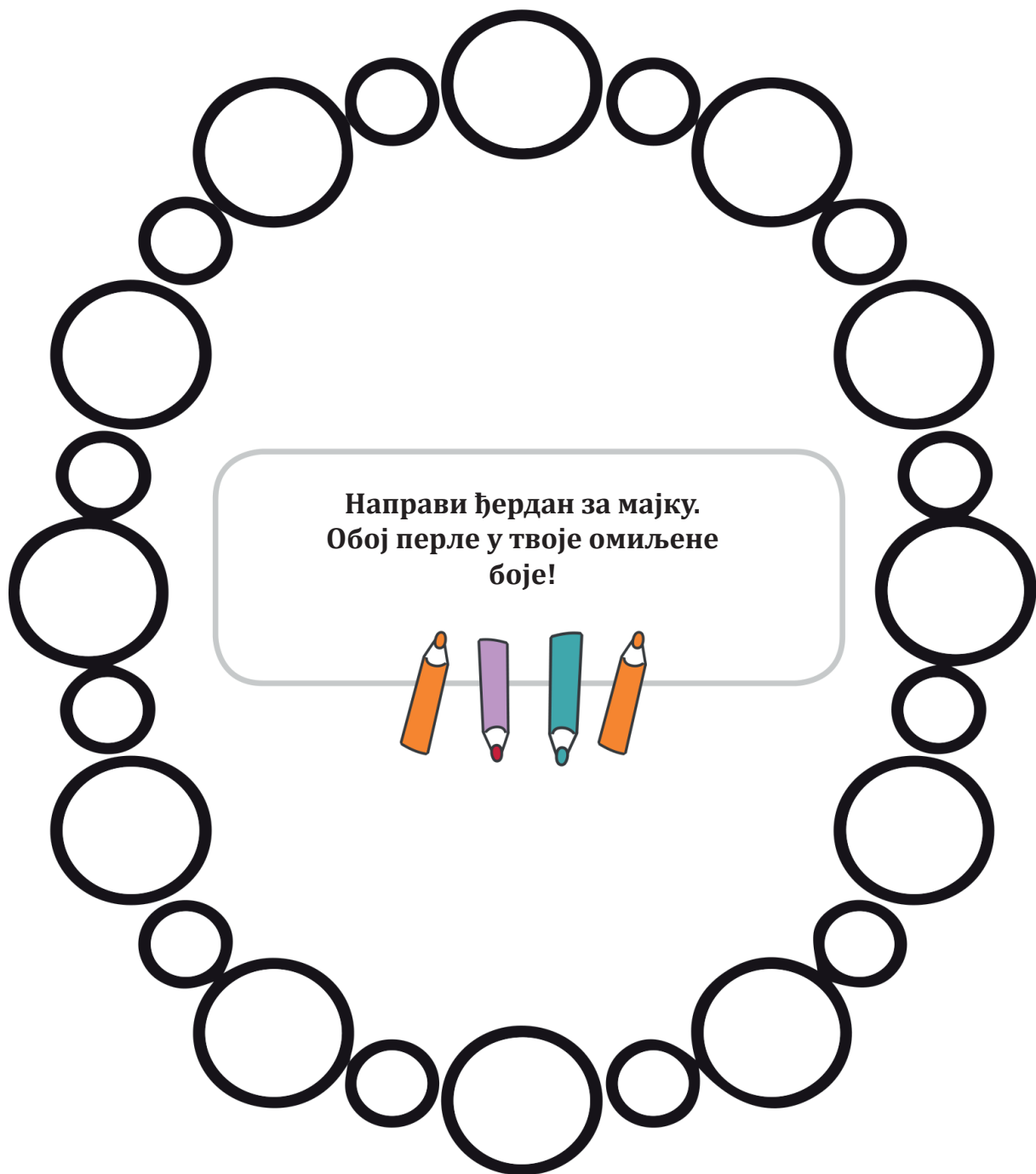
Мира Алечковић

САЗНАЈ ВИШЕ

Мира Алечковић била је српска књижевница и песникиња, хуманиста и дугогодишњи председник Удружења књижевника Србије. Писала је песме и романе, а свом раду рекла је: „Стварање за децу мени значи враћање самој себи, свету детињства, чистијем од света одраслих. То је вечито тражење лепоте, доброте и љубави, потрага за уточиштем кад изневери свет одраслих...”

Аутор фотографије: Srđa Nikolić

БАЈКА О ЛАБУДУ

Живела је на врху планине мала Снежана, краљица зиме.

На ножицама је имала ципелице од сребра, била је огрнута белим плаштом попрсканим снежним звездицама, а на глави носила ледену капу која се преливала у безброј боја кад Сунчев зрак на њу падне.

Краљици зиме није било хладно ни на врху планине. Спавала је у снежном гнезду, голишава се ваљала по сметовима, лоптала се по цео дан са пахуљицама, возила се по језеру на једној црној птици тужно оборене главе. Како је Снежана била врло мала, могла је сасвим удобно да јој седне на крило.

Слетале су на то језеро и друге птице, дивље патке и гуске, али оне су биле исувише мале да би малој краљици зиме могле служити уместо чамчића. Често је Снежана мислила зашто ли је црна птичица тужна, зашто увек обара главу, па је једном упита:

-Мој црни чамчићу, зашто си увек толико тужан?

-Мала краљице, одвећ сам сад узбуђена и не могу ти рећу шта ме тишти – прозбори најзад птица – али довече дођи опет на обалу па ћеш чути.

Целога дана Снежана је била немирна, једва чекајући да падне ноћ. Кад се смркло отушла је на обалу језера где је црна птица већ чекала. Скривена у ноћи, исповедала се тихо краљици зиме.

- Све је око мене бело: и дрвеће, и небо, и звери, и ти, мала краљице, само сам ја од ноћи црна. Зато ме мори туга.

Чувши то, Снежана радосно рече:

-Кад ти је то једина невоља, чамчићу, не брини! Учинићу да постанеш и ти бео. Заплови ноћас на средину језера и чекај.

После овога, краљица је отишла до ледене куле међу стењем, где је живела Сребрна звезда, мајка свих пахулица. Могла јој је заповедити, али Сребрна звезда је била врло стара па је Снежана због тога умиљато замоли:

-Добра Сребрна звездо, ти која си још мојој мајци одећу ткала, пошаљи ноћас на птицу што стоји сред језера јато пахулица и покри њима заувек њено црно перје. Учини да се сутра пробуди сва бела као снег мога престола.

Тако је молила Снежана, а црна птица је уздрхтало чекала насред језера. Кад би око поноћи, сан савлада птицу, она положи главу на крило, и остаде тако непомична. А истогачаса паде јато пахулица и сву је завеја, те у трену постаде бела као снег на престолу краљице зиме.

Ујутру Снежана опази да водом плови бели лабуд, први на свету. Други су се после тога рађали и умирали, али тај први још и сад живи и по истом језеру вози Снежану, краљицу зиме.

Десанка Максимовић

САЗНАЈ ВИШЕ

Десанка Максимовић је била српска песникиња, приповедач, романијер, писац за децу, професорка књижевности и чланица Српске академије наука и уметности. Њена поезија је и љубавна и родољубива, и полетна и младалачка, и озбиљна и осећајна. Чувши за стрељање ђака у Крагујевцу у Другог светског рата, написала је једну од својих најпознатијих песама „Крвава бајка“.

МАЊЕ ПОЗНАТЕ РЕЧИ

плашт – врста горње одеће без рукава која се огрће преко леђа и рамена

смет – велика хрпа снега коју је нанео ветар

околиштити – не говорити отворено о нечему

морити – мучити, притискати (о бригама, невољама)

отиснути се – кренути, запловити (реком, морем, језером)

прозборити – проговорити, рећи, казати

исповедати се – отворено говорити, саопштавати неке своје мисли и осећања

критичар – онај који стручно оцењује вредност неког дела, књиге, слике...

РАЗГОВАРАМО О ТЕКСТУ

- О чему се у овој бајци приповеда?
- Ко су ликови у „Бајци о лабуду“?
- Ко је главни лик?
- Која боја је карактеристична за зиму?
- Зашто је црни лабуд толико желео да постане бео?
- Како је Снежана помогла лабуду?
- Реци шта од следећег има у овој причи:
 - чудесних догађаја
 - натприродна бића
 - зла
- Којег годишњег доба је Снежана краљица?

УПАМТИ!

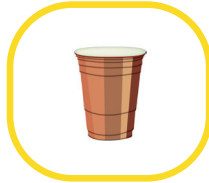
Бајке су приче у којима се преплићу немогуће и могуће, чудесно и стварно. Поред људи и животиња у бајкама се појављују и натприродна бића. У бајкама се најчешће говори о борби између добра и зла.

У бајкама су испричани догађаји који су се десили у далекој прошлости. Време догађаја је неодређено – каже се Био једном један... „Неодређено је и место догађаја“.

ИМЕНИЦЕ

Са развојем говора, човек је морао да смисли **ИМЕНА/НАЗИВЕ** за све што га окружује, што види, што може да осети слухом, видом или додиром, или што може да замисли.

Речи које означавају имена бића, предмета и појава или нешто што осећамо или замишљамо, називају се **ИМЕНИЦЕ**.

Именице могу бити **властите** и **заједничке**.

ЗАДАТАК

Пронађи именице у тексту.

Плавом бојом подвучи властите именице, а црвеном заједничке!

Душан је мој најбољи друг. Живи у Чачку са родитељима и млађом сестром. Има и пса који се зове Леси. Највише воли да игра фудбал. Сваке године иде са родитељима и сестром на летовање у Грчку. Ове године је посетио Солун, Атину и Микену. Такође обожава астрономију и небеска тела. Омиљена планета му је Јупитер, зато што је највећа планета у нашој галаксији.

Радујем се што ће ме за време распуста посетити у Београду. Обићи ћемо Авалу, Аду Циганлију и Калемегдан.

СВЕТИ САВА И ОТАЦ И МАТИ СА МАЛИМ ДЕТЕТОМ

Донели отац и мати мало новорођено дете у цркву Светом Сави, и замолили га да дете благослови и да му да срећу. „Ја ћу га благословити као што је Исус децу благословио, али му срећу не могу дати. То можете само ви, родитељи његови, ако га зарана научите: да ради, да штеди, да не лаже, да не краде, да слуша, да је побожно, да поштује старије, да је у свачему умерено; а нарочито ако га будете упутили да добро чува своје здравље.“

Родитељи су учинили што им је светац казао, па је од њихових малог детета постао добар, радан, поштен и побожан човек. То се после чуло надалеко, па је са свију страна долазио силан свет и доводио малу децу Светом Сави да их благослови и да им да срећу. А Свети Сава свима је одговарао као и онима првима.

Народна прича

Народне приче су део богатог српског народног стваралаштва. Преносе се с уста на уста вековима. Поред народних прича, народно стваралаштво сачињавају и народне песме, благослови, а део народне традиције су и многи обичаји.

РАЗГОВАРАМО О ТЕКСТУ

- Зашто су родитељи с малим дететом дошли Светом Сави?

- Препиши део приче у коме Свети Сава даје савет родитељима!

- Да ли се савет Светог Саве и данас може прихватити?

САЗНАЈ ВИШЕ

Духовни и интелектуални творац српске државе је Свети Сава (рођен као Растко Немањић). Заједно са оцем изградио је први српски манастир Хиландар на Светој гори, који је постао центар српске културе и духовости. Свети Сава се у народним причама јавља као народни учитељ. Он је људе учио о многим лепим и корисним стварима.

Фреска из манастира Студеница

ЗАДАЧА

- Послушајте и научите Химну о Светом Сави!

<https://www.youtube.com/watch?v=h2gzymU5LU8>

- Пронађите причу или песму о Светом Сави и напишите је.

КУЛТУРА И ТРАДИЦИЈА

Култура и уметност, обичаји и веровања, лепота и мудрост живљења, то је нешто по чему се сваки народ препознаје. То је богатство ума и духа - то је **традиција**.

Традицију српског народа треба упознати и сачувати од заборава. Не треба заборавити традицију и обичаје нити их се одрицати. Ако се то догоди као да се одричемо својих предака, наслеђа и корена.

Ако један народ жели будућност, треба да памти своју прошлост, да чува корене и негује традицију.

Део традиције и културе једног народа су и народне умотворине.

Један од најпознатијих сакупљача народних умотворина је Вук Стефановић Караџић. Прва збирка Вукових приповетки биле су „Српске народне приповијетке“, После великог успеха са народним песмама, Вук је почео да ради на сакупљању свих врста народних умотворина.

Осим пословице, брзалице, у народној умотворени спадају и **загонетке**.

Шта је то:

Воду газу, а одећу не пазу!

ЖУРУ

ЗАДАТАК

Напишите загометку!

- Ручни радови су велика уметност.

ТКАЊЕ

ВЕЗ

- Ту су и занати.

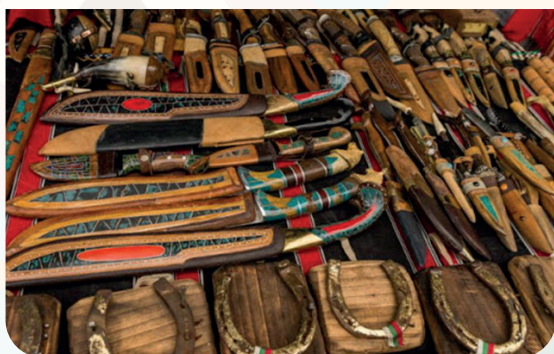

ГРНЧАРСТВО

ПЛЕТАРСТВО

- Сарачи су израђивали опрему за коње.

Прирачникот за деца „Јазик и култура завичаја“ од авторката Славица Петровиќ Тодорова е вистинско освежување во литературата за деца на српски јазик во Република Северна Македонија.

Овој работен прирачник ќе овозможи самостојно, креативно, преку игра, индивидуално или во група, да се совладуваат содржините, да се запознаваат децата со српските автори, да се изучуваат јазикот, културата и традицијата на српскиот народ. Но не е наменет само за децата од српската националност туку и за сите оние што сакаат да го запознаат српскиот јазик и богатата српска традиција. Учењето со овој прирачник не е тешко. Вежбите, илустрациите, содржините во него се лесни и интересни.

Задачите овозможуваат истражување, совладување нови поими и запознавање со бисерите на мудроста на еден народ. Содржината овозможува да се учи, повторува, да се применува наученото, да се размислува и да се твори.

Изработен со многу труд, љубов и креативност, „Језик и култура завичаја“ ја развива љубовта кон српскиот јазик за младите читатели и ја поттикнува желбата за негово совладување.

Соња Деловска, професор по македонски јазик со
македонска книжевност и јужнословенски книжевности

Приручник за децу „Језик и култура завичаја“ ауторке Славице Петровиќ Тодорове право је освежење у књижевности за децу на српском језику у Републици Северној Македонији.

Ова радна свеска ће омогућити самостално, креативно, кроз игру, индивидуално или у групи, савладавање садржаја, упознавање деце са српским ауторима, изучавање језика, културе и традиције српског народа. Али није намењен само деци српске националности, већ и свима онима који желе да упознају српски језик и богату српску традицију. Учење са овим приручником није тешко. Вежбе, илустрације, садржаји у њему су лаки и занимљиви.

Задаци омогућавају истраживање, савладавање нових појмова и упознавање бисера мудрости једног народа. Садржај омогућава учење, понављање, примену наученог, размишљање и стварање.

Рађена са много труда, љубави и креативности, „Језик и култура завичаја“ код младих читалаца развија љубав према српском језику и подстиче жељу за његово учење.

Соња Деловска, професор македонског језика, македонске
књижевности и јужнословенске књижевности

ЗА АВТОРОТ

Славица Тодорова, род. Петровиќ, е родена во Скопје 1974 година. Основното и средното образование ги завршува во родниот град. Во 1997 година дипломира на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на Катедрата за македонски јазик, на групата: Македонски јазик со македонска книжевност и јужнословенски книжевности, а на истата катедра во 2006 година завршила и доквалификација: Српски јазик како втор главен предмет. Во 2000 година го положила и испитот за лектор. Во 2016 година, магистрирала на Филозофскиот факултет и се здобила со звањето магистер по инклузивно образование од областа на специјалната едукација и рехабилитација.

Лектор е на голем број изданија од издавачките куќи „Просветно дело“, „Едука Мак“, „Магор“, уредник е на голем број книги и преведувач на голем број дела од српски на македонски јазик и обратно. Исто така е рецензент на учебниците по Српски јазик. Автор е на неколку научни трудови објавени на македонски, српски и англиски јазик.

Пишува и песни за деца, објавени во списанието за деца „Смешка“ и во збирките поезија „Стихувалки“. Автор е и на работна тетратка со графомоторни вежби *Учам да пишувам*, која е објавена и на српски јазик *Учим да пишем*, како и на стихобоечката *До небото вишно*, која е исто така објавена и на српски јазик *Све до неба*.

О АУТОРУ

Славица Тодорова, рођ Петровић, је рођена у Скопљу 1974. године. Основно и средње образовање завршила је у родном месту. Године 1997. дипломирала је на Филолошком факултету „Блаже Конески“ у Скопљу, на Катедри за македонски језик, на групи: Македонски језик са македонском књижевношћу и јужнословенске књижевности, а на истој катедри, 2006. године завршила је доквалификацију: Српски језик као други главни предмет. 2000. године положила је и испит за лектора. 2016. године завршила је мастер студије на Филозофском факултету и стекла звање магистра инклузивног образовања у области специјалне едукације и рехабилитације.

Лектор је великог броја публикација издавачких кућа „Просветно дело“, „Едука Мак“, „Магор“, уредник је већег броја књига и преводилац великог броја дела са српског на македонски језик и обрнуто. Рецензент је и уџбеника из Српског језика. Аутор је више научних радова објављених на македонском, српском и енглеском језику.

Пише и песме за децу, објављене у дечјем часопису „Смешка“ и у збиркама поезије „Стихувалки“. Аутор је и радне свеске са графомоторним вежбама *Учам да пишувам*, која је објављена и на српском језику *Учим да пишем*, као и стихобојанке *До небото вишно*, објављена и на српском језику *Све до неба*.

Уредник:
проф. др Наташа Чичевска Јованова

Рецензент:
Соња Деловска

Графички дизајн и техничка обрада:
Теодора Деловска

Штампа:
ДТУ „Страдун“ ДООЕЛ Скопје

Тираж: **500**